

กลวิธีการนิพนธ์ในบทละครของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล

A Study of writing strategies in Princess Chalermkhetr

Magala' s stage plays

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Passapong pewporchai

Ubon Ratchathani University, Thailand

Email: bhasabong@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความวิจัยนี้คือการศึกษากลวิธีการนิพนธ์ของบทละครเรื่องปิ่นหยิมisahrang และเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาคือบทละครเรื่องปิ่นหยิมisahrang และเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคลซึ่งตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2500 ในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงพระศพของพระองค์ ช่วงที่พระองค์หญิงฯ ยังทรงพระชนม์นั้นได้ทรงนิพนธ์บทละครขึ้นมาทั้งสิ้น 2 เรื่อง คือ เรื่องปิ่นหยิมisahrang ซึ่งดัดแปลงจากหนังสือแปลเรื่องอิเหนาบ้างดั้งเดิมของอินโดนีเซีย และเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ซึ่งพระองค์ดัดแปลงมาจากนวนิยายชื่อเดียวกัน ผู้วิจัยพบกลวิธีการนิพนธ์บทละครทั้งสองเรื่องด้วยกันทั้งสิ้น 6 หัวข้อ คือ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง กลวิธีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง กลวิธีการสร้างความต่อเนื่องระหว่างฉาก กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา และกลวิธีการสร้างความตลกขบขัน การเปิดเรื่องแต่ละฉากใช้วิธีการบรรยาย การเล่าเรื่องตามด้วยการบรรยายเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ ตัวละครมีความรู้สึก อารมณ์และการกระทำที่ชัดเจน การดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ ในด้านของการใช้ถ้อยคำภาษา ผู้นิพนธ์เลือกใช้ภาษาที่มีลักษณะภาษาพูด ซึ่งเหมาะกับประเภทของบทละครและกลุ่มคนที่รับชม ภาษาที่ใช้จึงกระชับเข้าใจง่ายและมีการดำเนินเรื่องไปอย่างอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ: กลวิธีการนิพนธ์; บทละคร; พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล

Abstracts

This research article aims to study writing strategies in two plays “Panji Misarang” and “Rung Fa Doi Sing” composed by Princess Chalermkhetr Magala. The data was collected from the plays “Panji Misarang” and “Rung Fa Doi Sing”. The plays were published in a book to commemorate the royal cremation ceremony in 1957. When she was young, Princess Chalermkhetr Magala was gifted in composing plays. She composed two plays namely: “Panji Misarang”, which was adapted from the book translated from the original Indonesian legend and “Rung Fa Doi Sing”, which was adapted from the novel of the same name. The play writing strategies used by Princess Chalermkhetr Magala were divided into six groups which are strategies for title naming, plots, storytelling, scene continuity creation, content presentation, and humor creation. The narration method is used for the opening of each scene. The storytelling is accompanied by the playing of the Piphat orchestra. The characters in the plays express their feelings and emotions explicitly and they act clearly. The story progresses in chronological order. In terms of language usage, a spoken language is used which is appropriate for the type of plays and their audience. Hence, it is concise and easy to understand. Additionally, the stories progress quickly in both plays.

Keywords: Writing strategies; Plays; Princess Chalermkhetr Magala

บทนำ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล เป็นพระชายาของพลโทสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ตันราชสกุลยุคล เสด็จพระองค์หญิงฯทรงสนพระทัยในงานด้านการแสดงรวมถึงศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยทรงริเริ่มในการฝึกละครข้าหลวงตั้งเป็นคณะนาฏดุริยศิลป์จัดแสดงภายในวัง เมื่อตามเสด็จพระสวามีไปประทับยังมณฑลพิษณุโลกก็ทรงจัดตั้งวงดนตรี มีข้าหลวงเป็นนักดนตรีประจำคณะ ภายหลังพระสวามีสิ้นพระชนม์ เสด็จพระองค์หญิงฯทรงย้ายมาประทับที่วังมั่งคละสถาน ริมถนนสุขุมวิท ซึ่งปัจจุบันเป็นสถานทูตสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ในช่วงทรงพระชนม์ชีพ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคลทรงมีความสามารถในการประพันธ์บทละครขึ้นมา 2 เรื่อง คือ เรื่องปิ่นหยิมสีหาหรง ซึ่งดัดแปลงจากหนังสือแปลตำนานเรื่องอิเหนา ตีพิมพ์ของอินโดนีเซีย และเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ จากนวนิยายชื่อเดียวกันของ "อรุณวรรณ" หรือนายเลียว ศรีเสวก บทละคร 2 เรื่องนี้ จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพของพระองค์เอง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

ลักษณะของบทละคร พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคลทรงนิพนธ์เป็นร้อยแก้วสลับกลอนและลำดับฉากตามลำดับเหตุการณ์ ดำเนินเรื่องโดยใช้บทบรรยาย มีบทร้องที่ทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจ มีเพลงที่ใช้ในการประกอบบทร้องและดำเนินเรื่อง โดยใช้ดนตรีหลายประเภท อาทิ ปี่พาทย์ อังกะลุง และดนตรีพื้นเมือง ด้วยลักษณะบทละครที่มีข้อเด่นดังนี้เอง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา โดยมีขอบเขตที่บทละครเรื่อง

ปณฺหิมีสํหรีงและรຸ່งฟ้าดอยสิงห์ โดยจะศึกษาบทละคร พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมณฺคลในด้าน กลวิธีการประพันธ์ว่ามีลักษณะเด่นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

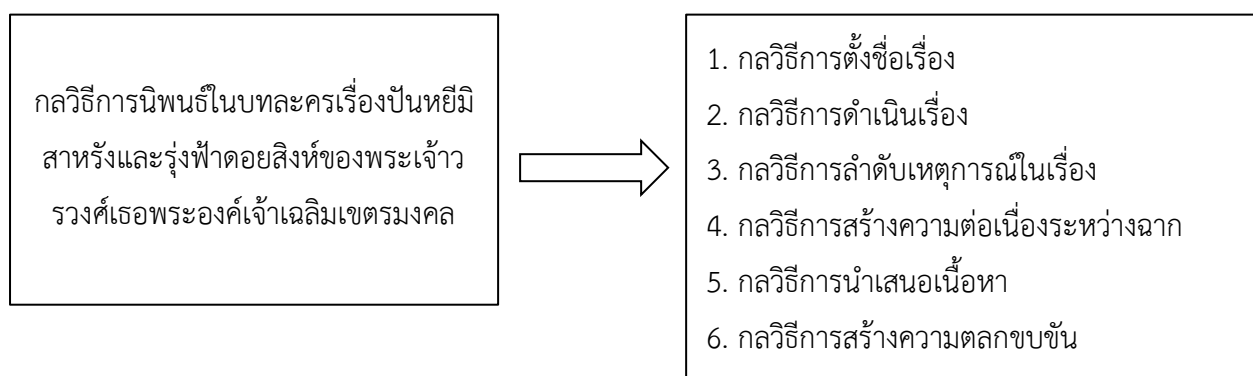
เพื่อกลวิธีการนิพนธ์ในบทละครเรื่องปณฺหิมีสํหรีงและรຸ່งฟ้าดอยสิงห์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมณฺคล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบศึกษาจากเอกสาร (Content Analysis) โดยมีขอบเขตการวิจัยคือศึกษาจากบทละคร 2 เรื่องในพระนิพนธ์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมณฺคล คือ ปณฺหิมีสํหรีงและรຸ່งฟ้าดอยสิงห์ ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงพระศพของผู้นิพนธ์เมื่อปี พ.ศ. 2500 เป็นข้อมูลในการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการดำเนินการค้นคว้าโดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) เอกสารและงานวิจัยด้านกลวิธีการแต่งบทละคร 2) ศึกษาบทละครทั้งสองเรื่องที่นำมาศึกษาวิเคราะห์
2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลของบทละครในฐานะที่เป็นวรรณกรรมการแสดงในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านของเนื้อหาและการใช้ภาษา
3. ขั้นสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

งานประพันธ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อในการนำเสนอเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ โดยสื่อความหมายไปสู่ผู้ชมด้วยศิลปะการแสดงนั้นก็คือ “บทละคร” ซึ่งตรงข้ามกับงานประพันธ์ประเภทอื่นที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อการอ่านเป็นหลัก เช่น ประเภทนวนิยาย บทกลอน ดังนั้น บทละครจึงถือว่าเป็นหัวใจหลักที่สำคัญของการแสดงละครทุกประเภท

องค์ประกอบของบทละครโดยทั่วไปประกอบด้วย โครงเรื่อง ตัวละคร แนวคิด บทสนทนา ดนตรี ฉาก กลวิธีการแต่ง และศิลปะการใช้ภาษา ซึ่งกลวิธีในการเขียนบทละครนี้ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีกลวิธีการแต่ง หรือการประพันธ์ที่ดีและน่าสนใจ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

กลวิธี คือการกระทำอย่างไร จึงจะให้เนื้อเรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่องที่ผูกไว้ และให้บรรลุความหมายของนักเขียน” (ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2522 : 115) ส่วน กุหลาบ มลลิกะมาส (2525 : 21) ใช้คำว่า ท่วงทำนองการแต่ง ซึ่งหมายความว่า ท่วงท่าที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้แต่งแต่ละคน โดยสามารถพิจารณาได้จากการวางลำดับเนื้อเรื่อง การเลือกใช้ถ้อยคำ ประโยค วรรคตอน หรือการแสดงแนวความคิดอันเป็นลักษณะเฉพาะตนเองไปต่าง ๆ กัน ดังนั้น กลวิธีการประพันธ์ หมายถึง วิธีการทางการประพันธ์ที่นักเขียน คั้น คัด เลือกสรร และนำมาใช้เพื่อสร้างงานเขียนของตนให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จากคำจำกัดความข้างต้นอาจสรุปได้ว่า กลวิธีการแต่ง คือ แนวทางต่าง ๆ ที่ผู้แต่งเลือกใช้ในงานเขียนวรรณกรรม ผสมกับความคิดความงามทางภาษาที่ผู้แต่งได้คัดสรรและกลั่นออกมาเป็นคำและข้อความ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ดังนั้น หากผู้แต่งเลือกใช้วิธีเขียนงานที่ดีและสอดคล้องจะช่วยให้บทละครดีสมบูรณ์ด้วยเช่นเดียวกัน

กลวิธีการแต่งในบทละครเรื่องปิ่นหยิมisahวังและรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล ผู้วิจัยได้เลือกวิเคราะห์อยู่ 6 หัวข้อ คือ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง กลวิธีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง กลวิธีการสร้างความต่อเนื่องระหว่างฉาก กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา และกลวิธีการสร้างความตลกขบขัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง

สิ่งแรกที่สะดุดตาผู้อ่านงานวรรณกรรมคือการตั้งชื่อเรื่องงานวรรณกรรม หากผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องน่าสนใจ ก็จะเป็นที่ชื่นชอบและน่าค้นหาของนักอ่านทั้งหลาย การตั้งชื่อเรื่อง อาจตั้งตามชื่อตัวละคร สถานที่ แนวคิด ดังนั้น การตั้งชื่อเรื่องจึงเป็นสิ่งที่ผู้แต่งให้ความสำคัญ ชื่อเรื่องที่ดีจะเป็นที่จดจำของผู้อ่าน

1.1) การตั้งชื่อเรื่องบทละครเรื่องปิ่นหยิมisahวัง ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล มีการตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่หรือเหตุการณ์ที่เป็นจุดสำคัญของเรื่อง กล่าวคือชื่อเรื่องปิ่นหยิมisahวังจุดเริ่มต้นมาจากการเดินทางออกจากเมืองดาหา ร่อนเร่พเนจรไปตามป่า ระเด่นจันทะหรัคิดจะสร้างเมือง

และได้เปลี่ยนตัวเองเป็น“ปันหยีสะมิหรั่งอัสมารังตะกะ” พร้อมกับข้าหลวงทั้งสองคน ชื่อของปันหยีจึงกลายมาเป็นชื่อเมือง และเป็นจุดเริ่มต้นความรักของอินูกะปาระตีกับระเด่นจันตะหรา ซึ่งความหมายของชื่อเรื่อง “ปันหยีมิสาหรั่ง” นั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงนิพนธ์แปลอิเหนา ฉบับแปลจากหิกะยัต ปันหยี สะมิหรั่ง ทรงอธิบายคำว่า “สะมิหรั่ง” มาจากคำในภาษาชวาว่า “semirang” แปลว่าแปลงหรือปลอมตัว ทั้งยังทรงอธิบายว่ามีคำอื่นที่มีความหมายอย่างเดียวกันคือ คำ “มิสาหรั่ง” (ชลดา เรื่องรักษ์ลิขิต, 2557 : 214-236)

1.2) การตั้งชื่อเรื่องของบทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมมงคล มีการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อของตัวละครเอกคือตัวละครรุ่งฟ้า และตัวละครสิงหะ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการสู้รบทำสงครามระหว่างชนเผ่าไทยใหญ่กับชนเผ่าขมุ แต่ภายหลังจากที่ทั้งสองคนได้เสียชีวิตลง ชนเผ่าทั้งสองได้เปลี่ยนมาเป็นมิตรกัน การเสียชีวิตของทั้งสองคนได้มีการสร้างสถูปเจดีย์ไว้นายอดดอย เพื่อเป็นอนุสรณ์คอยย้ำเตือนคนของทั้งสองชนเผ่าให้อยู่กันอย่างปกติสุข ยุติการทำสงครามต่อกัน เพื่อเห็นแก่ความรักของรุ่งฟ้าและสิงหะ ชื่อเรื่องของบทละครเรื่องนี้จึงมีชื่อว่า “รุ่งฟ้าดอยสิงห์”

2) กลวิธีการดำเนินเรื่อง

กลวิธีการดำเนินเรื่อง คือ วิธีการที่ผู้แต่งเลือกใช้ในการดำเนินเรื่องของบทละครตั้งแต่ตอนเริ่มต้นจนถึงตอนจบ ในบทละครเรื่องปันหยีมิสาหรั่งและบทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมมงคล มีกลวิธีการดำเนินเรื่อง คือ กลวิธีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง และกลวิธีสร้างความต่อเนื่องระหว่างฉาก

3) กลวิธีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง

กลวิธีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง คือ การดำเนินเรื่องโดยใช้ช่วงเวลาและเหตุการณ์ตามลำดับ ซึ่งจากการวิเคราะห์บทละครเรื่องปันหยีมิสาหรั่งและบทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมมงคล มีกลวิธีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องคือ การดำเนินเรื่องตามลำดับเหตุการณ์

3.1) บทละครเรื่องปันหยีมิสาหรั่ง เริ่มเรื่องจากการบรรยายเรื่องราวของเมืองดาหา มีตัวละครคือ ระตูดาหา พระมเหสีทั้งสาม ธิดาทั้งสอง และข้าหลวง ระตูดาหาได้รับสั่งให้มะเดหวีดาหาพาเธอดาทั้งสองได้ไปเที่ยวเล่นชมธรรมชาติ พอกลับเข้ามาพระราชวัง ระเด่นจันตะหราถวายนก ส่วนระเด่นอาหยังถวายดอกไม้ เกิดเรื่องโต้เถียงกันเพื่อเอาชนะ จนวันหนึ่งทางระตูกูเรปันได้มีพระราชสารมาขอหมั้นระเด่นจันตะหราให้แก่อินูกะปาระตี ระเด่นอาหยังทรงร้องไห้ร้องไห้ น้อยเนื้อต่ำใจจนทำให้นางลิกู ผู้เป็นแม่คิดวางยาพิษใส่ในข้าวหมกให้ข้าหลวงไปถวายประโหมสุหรืดาหา พอประโหมสุหรืได้เสวยกลับรู้สึกเวียนหัว อาเจียนจนสิ้นพระชนม์ หลังจากนั้นระตูดาหาก็ก่หลงใหลนางลิกูและลูก เนื่องจากถูกมนต์เสน่ห์สะกด อินูส่งตุ๊กตาทองไปให้ระเด่นจันตะหรา หวังว่าจะพอคลายทุกข์ได้บ้าง นางลิกูเห็นว่าระเด่นจันตะหราได้ตุ๊กตาทองดีกว่าตุ๊กตาเงินของตนจึงคิดต้องการอยากได้ตัวที่ระเด่นจันตะหราถืออยู่ ระตูดาหาทราบเรื่องสั่งให้ระเด่นจันตะ

หรรษาเปลี่ยนตุ๊กตากับระเด่นอาหยัง ระเด่นจันทะหรรษาไม่ยอมจึงถูกพระบิดาลงโทษด้วยการตัดผม ระเด่นจันทะหรรษาเสียใจมากจึงหนีออกจากเมืองไปตั้งเมืองใหม่และปลอมตัวเปลี่ยนชื่อเป็นปันหยีมิสาหรั่ง ต่อมาได้พบกับอีนูกะปาระดี แต่อีนูไม่รู้ว่าเป็นหยีคือนางจันทะหรรษา ได้อาศัยอยู่ด้วยกันอยู่หลายวัน เกิดความรักขึ้น แต่อีนูจำต้องจากไปแต่งงานที่เมืองดาหา ส่วนปันหยีมิสาหรั่งก็เดินทางไปยังยอดเขาภูหนง เพื่อไปพักกับคันทาส่าหรี ซึ่งเป็นอาที่บวชชีอยู่บนยอดเขา ปันหยีพยายามบำเพ็ญเพียรแต่แล้วก็ทำไม่ได้ จึงกราบลาออกเดินทางต่อและเปลี่ยนชื่อเป็น “กำบูวาระคะ” ร่อนเร่เล่นตลกให้คนชมที่เมืองกาหลังและได้พบกับปันหยีอาหยังกุสุมา ซึ่งก็คืออีนูกะปาระดีปลอมตัวมา จนความจริงเปิดเผยทราบความจริงว่ากำบูวาระคะ ปันหยีมิสาหรั่ง คือระเด่นจันทะหรรษา ในตอนจบได้จัดงานอภิเษกสมรสและปกครองเมืองกูเรปันสืบไป

3.2) บทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ เริ่มเรื่องด้วยบทสนทนาของเจ้าอ้ายฟ้ากับผาเรืองถามไถ่เกี่ยวกับข้าศึกขมุคัทรูของไทยใหญ่ และได้ช่วยกันคิดหาวิธีจัดการกับคนของชนเผ่าขมุ ต่อมาสุรียากับสิงหะได้พบกับมะโป้ชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งเดินทางมาเร่ขายสินค้า สุรียาคิดหาวิธีได้จึงโน้มน้าวร้องขอให้มะโป้พานางกับสิงหะพี่ชายไปยังชนเผ่าขมุ และได้ปลอมตัวเปลี่ยนชื่อ เมื่อไปถึงดินแดนขมุผาเรืองพบกับสุรียาแล้วเกิดความสนใจหลงใหลในตัวนาง จนนานวันความใกล้ชิดทำให้ก่อเกิดความรักขึ้น แต่เมื่อได้โอกาสนางสุรียาหรือมะขิ่นก็ได้ลงมือจะฆ่าผาเรือง แต่ถูกจับได้เสียก่อน ผาเรืองโกรธแค้นมากเมื่อทราบเรื่องว่ามะขิ่น เป็นคนของชนเผ่าขมุจึงสั่งให้ขับไล่นางสุรียาออกไปจากเมือง ไม่สังหารนางเพียงเพราะเป็นหญิงที่ผาเรืองรัก ส่วนมะโป้และคนชนเผ่ากะเหรี่ยงให้ประหารให้สิ้น ทางฝ่ายรุ่งฟ้ารู้ความจริงว่าโมซาน หรือสิงหะเป็นคนชนเผ่าขมุก็ไม่ได้รู้สึกรังเกียจ ทั้งสองได้เดินทางหนีออกจากเมืองจนเมื่อไปถึงบนดอยก็ได้พบกับผาเรือง และเจ้าอ้ายฟ้าก็ได้ฆ่าสิงหะและรุ่งฟ้า ทั้งสองชนเผ่าต่างเศร้าโศกเสียใจมาก จึงได้สร้างสถูปชื่อว่า “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” เพื่อเตือนใจทุกคนให้เห็นแก่ความรักของทั้งสอง ก่อนจบเรื่องผาเรืองสุรียาได้ครองรักกันอย่างมีความสุขท่ามกลางความยินดีและการยุติการทำสงคราม ทั้งสามชนเผ่ามีแต่ความร่มเย็นเป็นสุขตลอดกาล

4) กลวิธีการสร้างความต่อเนื่องระหว่างฉาก

บทละครเรื่องปันหยีมิสาหรั่งและบทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล มีกลวิธีการสร้างความต่อเนื่องระหว่างฉากคือ การบรรยายเล่าเรื่องระหว่างฉาก และการเปลี่ยนฉากด้วยบทเพลง

4.1) การบรรยายเล่าเรื่องระหว่างฉาก ลักษณะที่โดดเด่นของบทละครปันหยีมิสาหรั่ง ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล ใช้กลวิธีการบรรยายเล่าเรื่องระหว่างฉาก กล่าวคือเมื่อจะเริ่มแสดงฉากใหม่จะมีการบรรยายเหตุการณ์เพื่อเชื่อมเข้าสู่ฉากต่อไป เพื่อความรวดเร็วและกระชับในการแสดง โดยการบรรยายในที่นี้ ในบทละครบางฉากใช้คำว่า “เล่าเรื่อง” และ “คำเล่า” ดังตัวอย่าง

ท้ายฉาก 9

(เพลงบุหล่ง)

ฟังคำภูธรณะอันรัก	แสนจักรปลื้มเปรมเกษมสานต์
เมียงชะม้ายมาเฝ้าภูบาล	นงคราญโบกปีกพัตวิ
พระหลงคลึงเกล้าเฝ้ายั่ว	เมามัวลืมนื่องมเหสี
หลงเชิงเร้งรื้นด้วยเทวี	อยู่ในแท่นที่ศรีไสยาฯ
ปีพาทย์ทำเพลงโลม	

(ปิดฉาก)

บทบรรยายระหว่างฉาก

ตั้งแต่ท้าวดาหาลงไปทีลึงแล้ว ก็เลยไม่เสด็จกลับยังพระราชมณเฑียรบาลอีกต่อไป ทั้งพระศพประไหมสุหรีบรมบนพระแท่นอยู่เช่นนั้น พระราชธิดาจันทะหราก็ทอดบาทพระชนนีพลาปร่ำให้รำพัน คนทั้งหลายก็สงสาร พากันเศร้าโศกต่อไป สงสารพระราชบิดา ท้าวดาหาประทับอยู่กับลึงจนอิมพระทัยแล้ว จึงได้ทรงนึกถึงพระมเหสี จึงให้อาพระศพไปฝัง ณ สุสานสำหรับพระราชวงศ์ กำหลุจันตะหรางิรหนาไปทรงกรรมแสงที่พระศพพระชนนีทุกวัน ไม่แต่งองค์ทรงเครื่องอย่างไร แม้แต่เกษาก็ไม่สางด้วยความทุกข์ร้อนเจ็บในพระทัย มะเดหวิก็สงสาร คอยปลอบโยนพระทัยอยู่เสมอ ทรงเอาพระทัยใส่ดูจพระราชธิดาของพระองค์ พระนางลึงก็กำเริบใจ ยกตนเป็นใหญ่ เพราะท้าวดาหาหลงใหลเธอ ระเด่นอาหยังก็ตั้งข่มระเด่นจันตะหรา ตั้งเกรี้ยวกราดสนมกำนัลก็เกรงกลัวระย่อไปสิ้น ท่านลึงก็ตั้งตนเป็นใหญ่ขึ้นทุกวัน ระเด่นจันตะหราบกับมะเดหวิ นาน ๆ จึงจะได้เฝ้าท้าวดาหาลักครั้งหนึ่ง

ฉากที่ 10

ฉากเมืองกูเรปัน ตัวละครมีท้าวกูเรปัน กับประไหมสุหรีและมะเดหวิ คนตรีทำเพลงพอไฟสว่าง คนตรีหยุด

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 26 - 27)

เล่าเรื่อง

(ขบวนหายเข้าโรง) เมื่อทหารยกไปตั้งค่ายอยู่ชายแดน ณ เมืองมัตตาสลัน ระตูรู้ข่าวว่าป็นหียกกองทัพมาที่ชายแดน ก็มีความเกรงกลัวอำนาจ ทั้งได้ยินว่าราชา ผู้เป็นกระหน่าหนุ่มน้อยนั้น เป็นนักรบที่มีฝีมือเข้มแข็งมากก็มีความเกรงกลัวมาก มี อาจสู้รบด้วย จึงหารืออำมาตย์ผู้ใหญ่และพระมเหสีว่าจะขอเป็นเมืองขึ้นขอขบขันทสีมา ปรีกษากันเห็นควรว่าจะยอมเป็นเมืองขึ้นแล้ว จึงจัดข้าวของเครื่องบรรณาการพร้อมทั้ง พระชายาและพระบุตรทั้งสอง ซึ่งมีนามว่าบุษบาชวาทและบุษบาสำหรี ให้ป่าตินำไป ถวายป็นหีย พระมเหสีกับพระราชธิดาก็ทรงกรรแสงไปตลอดทาง จนถึงค่ายที่พักของ ป็นหีย เมื่อป่าตินำเฉลยไปถวายเห็นพระบรมรูปโฉมของป็นหียก็ตกตะลึงในความงาม พวกที่มาด้วยกันก็พากันรักใคร่ป็นหียทุกคน พระราชบุตรของระตูที่พามาถวายนั้นก็ นิกรักต้องใจในรูปโฉมของป็นหียมิใคร่อยากจากไป ป็นหียจึงรับสั่งขอพระคุณระตู มัตตาสลันและสั่งให้บุปัติทูลระตูว่า ถวายบังคมไป และสั่งให้เชิญพระมเหสีกลับไป และให้ทูลว่าพระองค์จะไปเฝ้า แล้วป็นหียก็จัดแจงเตรียมพระองค์จะเข้าไปเฝ้า ประ ใหมสุหรีก็ทูลลาป็นหียไป

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 47)

คำเล่า

เมื่อป็นหียออกจากเมืองมาแล้ว ก็เที่ยวเดินทางมะงุมมะงาหราไปทั่ว ผ่าน หมู่บ้านตำบลต่าง ๆ พร้อมทั้งบุษบาสำหรี และบุษบาชวาทพร้อมด้วยพี่เลี้ยงและไพร่พล ของเมืองมัตตาสลัน และดาหาที่ไปส่งเสด็จ เมื่อไปได้ครึ่งทางก็รับสั่งให้ไพร่พลของเมือง มัตตาสลันและดาหาบางส่วน กลับคืนยังบ้านเมืองของตน การเดินทางรอนแรมในกลาง ป่า ด้วยความใกล้ชิดกันนี้เอง ในไม่ช้าบุษบาสำหรีและบุษบาชวาทก็ทราบความจริงว่า ป็นหียมีสาหรังมิได้เป็นชายอย่างที่ตนเข้าใจ ที่แท้ก็เป็นสตรีเพศเช่นเดียวกับนาง ทั้งสอง นางก็กราบบังคมทูลว่า ขอถวายตัวเป็นน้องและขอตามเสด็จพระพี่นางไปทุกหนทุก แห่ง จนกระทั่งเดินทางมาถึงเชิงเขาลูกหนึ่ง ซึ่งมีธารน้ำไหลใสสะอาดก็หยุดพักลงที่เชิง เขาวิริคมาหรา ซึ่งพระน้องนางเล็ก ซึ่งเป็นพระเจ้าอาของจันตะหรา ทรงผนวชอยู่บน กุหลุณนี้

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 81 - 82)

ลักษณะที่โดดเด่นของบทละครทุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขต
ตรมมงคล ส่วนใหญ่ใช้กลวิธีการบรรยายเล่าเรื่องระหว่างฉาก กล่าวคือเมื่อจะเริ่มแสดงฉากใหม่จะมีการ
บรรยายเหตุการณ์เพื่อเชื่อมเข้าสู่ฉากต่อไป เพื่อความรวดเร็วและกระชับในการแสดง ดังตัวอย่าง

(บรรยาย)

ราตรีนั้นภายในอุทยานของเจ้ารุ่งฟ้า งดงามดุจสวนสวรรค์ ด้วยแสงเดือนสาด
ส่องไปทั่ว แลเห็นดอกไม้บานาชนิดชาวสร้าง ส่งกลิ่นหอมทลลเมื่อสายลมโชย ยามนั้น
พระธิดาแห่งไทยใหญ่ กำลังบรรทมหลับอย่างเป็นสุขอยู่ในพระที่ ขณะเดียวกันเจ้าหนุ่ม
โมซานซึ่งนอนไม่หลับเป็นเพราะเดือนหงาย อากาศแจ่มใสจึงหยิบซึ่งลูกออกมาจากค้าย
เดินเล่นไปตามอารมณ์อันสุข ใจเดินเพลินจนลวงล้ำเข้าไปในอุทยานจนกระทั่งถึงขอบ
สระ จึงได้นั่งลงบนก้อนหิน หยิบซึ่งขึ้นดีด้วยความรู้สึกอันเป็นสุข กระแสเสียงเพลงอัน
ไพเราะได้ล่องลอยไปตามสายลมจนกระทั่ง แว่วไปถึงพระกรรณพระธิดาเจ้าจอมไทย
ใหญ่ จนพระนางไม่สามารถที่จะบรรทมหลับต่อไปได้

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตตรมมงคล, 2500 : 190)

4.2) การเปลี่ยนฉากด้วยบทเพลง การเปลี่ยนฉากด้วยบทเพลงก่อนจะเริ่มแสดงฉากใหม่
เมื่อดำเนินเรื่องเข้าสู่ฉากใหม่จะมีการบรรยายก่อนเริ่มทำการแสดงต่อว่า เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน และมีตัว
ละครใดบ้าง ซึ่งการดำเนินเรื่องก่อนเริ่มฉากใหม่ในบทละครป็นหิมีสาหรัง ส่วนใหญ่จะมีเล่นดนตรีหรือเพลง
ก่อนเริ่มการแสดงต่อในฉากใหม่ มีเพลงร้องและเพลงหน้าพาทย์ เป็นวิธีการเชื่อมเหตุการณ์ให้มีความต่อเนื่อง
ระหว่างฉาก โดยใช้เครื่องดนตรีช่วยในการดำเนินเรื่อง ให้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และช่วยให้ผู้รับชมการ
แสดงเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง

บทละครเรื่อง “ป็นหิมีสาหรัง” ฉากที่กำหลอหายยังกลับมายังห้องของอินุกะปะระตี ซึ่ง
ฟังสมรสกันได้ไม่กี่วัน อาหยังตามหาตัวห้องก็ไม่พบ เลยให้ข้าหลวงไปช่วยกันค้นหากก็ไม่พบ กำหลอหายจึง
ร้องไห้คร่ำครวญ ดังตัวอย่าง

(แม่หม้ายคร่ำครวญ)

อนิจาจะกันดาของอาหยัง	สิ้นหวังที่จะพบพระภุสสาย
ไฉนมาที่นั่งนอให้จำตาย	ไอพี่ชายทิ้งข้าไม่ปราณี
ตั้งแต่นี้ไปจะไร้สุข	ทนทุกข์กว่าจะพบพระโฉมศรี
นางร่ำกำสรดไคก็	ยังพระแท่นที่บรรทมใน

ปีพาทย์ทำเพลงโอด
กลิ้งเกลือกร้องไห้.....

(ปิดฉาก)

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล, 2500 : 81)

จากตัวอย่างข้างต้น การบรรเลงเครื่องดนตรีปีพาทย์ทำเพลงโอด เพื่อช่วยให้อารมณ์และความรู้สึกของตัวละครมีความสมจริงกับการกระทำของตัวละครได้เป็นอย่างดี

บทละครเรื่อง “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ฉากที่มะโป่ สิงหะ สุริยา ร่วมกันสังสรรค์ รับประทานอาหาร เล่นดนตรีเต็นรำช่วงพลบค่ำ ดังตัวอย่าง

(ลาวลำปาง)

เมื่อสิ้นเสร็จ	เลี้ยงข้าวเหล้ายา ส่งเสียง
เฮฮาแย้มสรวลร้องเล่นเต็นรำ	(ซำ) ตามขบวน
ชื่นชวนยวนสา	เคล้าคู่เคียง
(สรวล) พวกเรามา	ม่วนกันเอย
มีจ้อยมีขอ	คลอแนแซ่ซ้อง เสนาะซ้อง
สนั่นบรรลือเสียง	ตึกลับโกร่งเกราะ (ซำ)
ประสานเสียงหญิงชาย	สบายใจ
(สรวล) จิ้มละหนอ	ม่วนแต่เอยๆ

(ปีพาทย์บรรเลง ลาวลำปางต่อไป)

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล, 2500 : 177)

จากตัวอย่างเป็นการแสดงเต็นรำร้องเพลงและบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของการแสดงของบทละครเรื่องนี้

(ลาวสวายลวย)

(หญิง 1) ท้องฟ้าเจ้าเอย	สดใสไร้เมฆบังเสียงเพลง ๆ
บรรเลงดั่งหวานเพราะ	เสนาะฟังวังเวงเอย

(หญิง 2) เอ๊ะผู้ใดใครหนอ	รูปหล่อบ่เกรงผิดล้าจิต ๗
หาญกล้า	มาสวนสวรรค์เอย
(ชาย 1) กลิ่นใครวรายรินขึ้นนาสา	หอมเกินกว่าผกา
หอมชื่นจิตติดอุรา	ใครได้มาไว้ชมเชย
(ชาย 2) อยู่ไหนแห่งใดจะใคร่พบ	ประสบสม

(พบตัวรุ่งฟ้าสะดุ้งสุดตัว วิ่งหนีแต่วิ่งหนีไม่ทัน เจ้าหนุ่มกระโดดไปทันกัน
สิงหะจับไหล่นางบิดให้หันมา ทั้งสองประจันหน้ากัน ตาต่อตาประสานกัน รุ่งฟ้า
สะเทือนอาย)

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 182)

จากตัวอย่างเป็นการใช้บทเพลงในการร้องเล่นสลับกับรำ การสนทนาโต้ตอบกันไปมาผ่านบทเพลง
อย่างสนุกสนาน การเปลี่ยนฉากด้วยบทเพลง มีการบรรเลงเครื่องดนตรีปี่พาทย์ ร่วมกับการร้องรำทำเพลง
เต้นรำกันอย่างสนุกสนาน การเปลี่ยนฉากด้วยบทเพลงของบทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ จึงเป็นกลวิธีที่ใช้ใน
การสร้างความต่อเนื่องระหว่างฉากตลอดทั้งเรื่อง เพื่อให้ละครดำเนินเรื่องไปอย่างรวดเร็ว เข้าถึงความคิด
อารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี

5) กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา

บทละครของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล นำเสนอเนื้อหาบทละครได้อย่าง
กระชับและรวดเร็ว เนื่องจากใช้เครื่องดนตรีในการบรรเลงประกอบ ทำให้การแสดงราบรื่นและเนื้อหา
ต่อเนื่องกัน

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาบทละครเรื่องปิ่นหยิมมีสาหรั่งและบทละครเรื่อง
รุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล มี 2 กลวิธี คือ การถามตอบระหว่างตัว
ละคร และการใช้บทกลอน และเครื่องดนตรีประกอบการแสดง

5.1) การถามตอบระหว่างตัวละคร การถามตอบระหว่างตัวละคร ของบทละครปิ่นหยิมมีสาหรั่ง
และบทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ เป็นการสนทนาถามตอบโดยใช้คำราชาศัพท์ และภาษาสามัญชนปะปนกัน
ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้รับชมฟังแล้วเข้าใจได้ง่าย การถามตอบของตัวละคร ช่วยให้การดำเนินเรื่องดูเป็นธรรมชาติ
การแสดงมีความต่อเนื่องและไม่เยิ่นเย้อจนเกินไป การถามตอบระหว่างตัวละครที่ใช้คำราชาศัพท์และภาษา
สามัญชน ดังตัวอย่าง

บทละครปันหยีมีสาหรัง

กาหลัง : ยังไง ปันหยี บ้านที่จัดให้พักอาศัยนะ สบายดีอยู่หรือ?

ปันหยี : สบายดีพะเจ้าค่ะ

กาหลัง : ถ้าขาดเหลือสิ่งใดละก็ บอกมนตรีเขาจัดให้นะ อย่าได้เกรงใจเราเลย

ปันหยี : เป็นพระกรุณาธิคุณสูงสุด แก่ข้าพระบาท ข้าพระบาทมิต้องการสิ่งใด

ที่พักอาศัยก็อยู่สบายดี สิ่งของเครื่องใช้ มีพร้อมทุกอย่าง ด้วยพระบารมี

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 103)

บทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์

(เจรจา)

รุ่งฟ้า : เจ้าพี่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแก่น้องน้อย ขอประทานชีวิตสิงห์ไว้สักครั้งหนึ่ง ไม่ได้เชียวรี?

(ผาเรื่องเห็นหน้าน้องสาวก็กราดเกรี้ยว)

ผาเรื่อง : อีคนใจคดประเดี้ยวจะป็นขึ้นไปสังหารมึงเดี๋ยวนี้

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 213)

จากตัวอย่างการถามตอบของตัวละครทั้งสองเรื่อง แสดงให้เห็นว่ามีการใช้ภาษาให้เหมาะกับตัวละคร บทบาท ยุทธศาสตร์การดีของตัวละคร การใช้คำราชาศัพท์ผสมผสานกับภาษาสามัญชนหรือภาษาปาก การใช้คำหยาบในการสนทนาถามตอบ เพื่อให้การแสดงดูเป็นธรรมชาติและผู้ที่ได้รับชมเข้าใจตัวละครได้ง่าย

5.2) การใช้บทกลอนและเครื่องดนตรีประกอบการแสดง การใช้กลอนบทละครในการเกริ่นนำเข้าสู่เรื่องฉากใหม่ ก่อนจะเริ่มทำการแสดง และการใช้กลอนบทละครแสดงภายในฉากก่อนเริ่มบทเจรจาหรือบทสนทนาของตัวละคร มีการบรรเลงเครื่องดนตรีปี่พาทย์ในขณะที่แสดง และบรรเลงหลังจากการปิดฉาก เพื่อเริ่มฉากใหม่ถัดไป เช่น

บทละครเรื่องปิ่นหยิมิสาหรั่ง

(สร้อยสุรา) เข้าที่บรรทมก็ไม่หลับ จนเดือนดับไก่อั่วขานขัน
ลูกขึ้นอุ้มตุ๊กตาคู่ชีวิต ของคู่ตนาหงษ์ขวัญมา
เอาขึ้นแกว่งไกวขับกล่อม เจ้าตุ๊กตางามพร้อมยอดรักข้า
เป็นเพื่อนของคณะผู้ชิวา เจ้าตุ๊กตายอดชีวิตดวงจิตเราฯ
กล่อมตุ๊กตาแล้วหลับไป

(ปิดฉาก)

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 46)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้กลอนบทละครขับกล่อมประกอบการแสดงของตัวละครปิ่น
หยิมิก่อนจะปิดฉาก และเริ่มทำการแสดงฉากต่อไป

บทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์

(กราวรำพม่า)

เมื่อสั่งจัดทัพสรรพเสร็จ ผาเรืองก็เสด็จผายผัน
ยุรยาตนาครจรจรัส พักตร์ผืนยังลู่วังใน
(ลำปางเหนือ)
สิงหะหลบอยู่บนตำหนัก รุ่งฟ้าที่รักพักอาศัย
ครั้นเห็นผาเรืองกลับไป ดีใจอ่องแอบแนบนางฯ

(เจรจา)

รุ่งฟ้า : โอ้สิงหะของน้อง แอบมาเมื่อไหร่พี่

สิงหะ : พี่มานานแล้ว

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 198)

จากตัวอย่างเป็นการใช้กลอนบทละครในการดำเนินเรื่องก่อนเข้าสู่บทเจรจาของตัวละครรุ่งฟ้ากับสิงหะ

การใช้บทกลอน และเครื่องดนตรีประกอบการแสดงในบทละครทั้งสองเรื่องนี้เป็นกลวิธีที่ใช้สื่อความหมายเห็นภาพได้อย่างชัดเจน เข้าถึงความคิด ความรู้สึกของตัวละครได้ ที่สำคัญคือผู้รับชมรู้สึกสนุกไปกับตัวละครขณะที่ทำการแสดง

6) กลวิธีการสร้างความตลกขบขัน

กลวิธีการแต่งของบทละครปันหยีมีสาระและบทละครเรื่องรุ่งฟ้าที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่งคือการนำเสนอความตลกขบขันทางการแสดง เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกผ่อนคลาย และสนุกไปกับการแสดงของตัวละคร ดังตัวอย่าง

บทละครเรื่องปันหยีมีสาระ

สมาร์ : (ทูลปันหยี) ข้ากับเจ้าใจเดียวกัน ข้าก็คิดถึงยาหยีบารมีชะของข้าเหมือนกัน คิดถึงใจแทบขาดไปแล้ว (บารมีชะ เป็นพี่เลี้ยงคนหนึ่งของจันทะหระ เป็นคู่รักประสันทา) กลุ้มใจจริง ๆ (แล้วก็ทำท่าตลกต่าง ๆ นา ๆ หกล้มหลุก)

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 92)

ทรัพย์สินสั่งไต่ยัดไฉ่สิน พาไปเลี้ยงให้ กินสบายทั่ว
ได้ผู้คนมากมายหลายสิบครัว คนกลัวระย้อยไม่ต่อกร (เพลง)

(คนเดินมาถูกปล้นในท่าต่าง ๆ ตลกเล่น แล้วพาไปให้พี่เลี้ยงสั่งให้มัดเข้าเมือง คนยกมือไหว้ขอโทษ)

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล, 2500 : 125)

บทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์

ผาเรื่อง : ข้าจะไปตรวจทางด้านทิศตะวันออกก่อน พวกเจ้าอยู่ทางนี้ ถ้าเห็นขมูกองใดที่มีกำลังน้อยให้โจมตีตัดกำลังมันก่อน บางทีเลือดขมูกที่ติดตามพวกเจ้ากลับไปมันจะทำให้พ่อข้าและพวกเราสบายใจขึ้น

(ผาเรียงสั่งแล้วไปกับนายทหารคนสนิทสองนาย **ตอนนี้ให้**
โสมพัธสั่งฮาเกินและไพร่พลหาหมุกเล่นตลกเอง)แล้วให้โสมพัธสั่งฮาเกินไป
สอดแนมขบวนอพยพของขมุที่ผ่านมา เมื่อฮาเกินไปแล้วโสมพัธกับมังแสนก็
หาหรือกัน)

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล, 2500 : 156)

กลวิธีการสร้างความตลกขบขันในบทละครเรื่องปันหยีมีสาหรังและบทละครเรื่องรุ่งฟ้าดอย
สิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล เป็นลักษณะของการแสดงที่ตัวละครเล่นมุขตลก
โดยที่ไม่มีบท การแสดงจึงดูเป็นธรรมชาติ เพื่อให้ตัวละครมีความสมจริงและเรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชมได้
เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์บทละครของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคลในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็น
การศึกษากลวิธีการนิพนธ์ในบทละครเรื่องปันหยีมีสาหรังและรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์
เจ้าเฉลิมเขตมงคล โดยมีหัวข้อที่ศึกษา คือ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง กลวิธีการลำดับ
เหตุการณ์ในเรื่อง กลวิธีการสร้างความต่อเนื่องระหว่างฉาก กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา และกลวิธีการสร้าง
ความตลกขบขัน

ด้านของการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อการนิพนธ์นั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล
เลือกใช้ภาษาที่มีลักษณะภาษาพูด ซึ่งเหมาะกับประเภทของบทละครและกลุ่มคนที่รับชม ภาษาที่ใช้จึง
กระชับเข้าใจง่าย มีการดำเนินเรื่องไปอย่างอย่างรวดเร็ว มีการสร้างความตลกขบขัน ผู้เล่นจะต้องคิดและ
เล่นมุขตลกในขณะที่ทำการแสดง การแสดงของตัวละครจึงดูเป็นธรรมชาติ ลักษณะของการเล่นมุขตลกของ
ตัวละครในเรื่อง เป็นการเล่นเพื่อเตรียมการแสดงฉากต่อไป รวมถึงให้ผู้รับชมได้รู้สึกผ่อนคลายและรื่นรมย์
กับการแสดง

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2521). *วรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2522). *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- เฉลิมเชตรมงคล, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า. (2500). *บทละครเรื่องปิ่นหยิมisahวัง และรุ่งฟ้าดอยสิงห์*.
พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเชตรมงคล วันที่
26 มิถุนายน 2500.
- ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. (2557). ปิ่นหยิมisahวัง : บทละครเรื่องอิเหนาอีกสำนวนหนึ่งของไทย. *วารสาร
ราชบัณฑิตยสถาน*. 39 (3), 214-236.